

O'quvchilarning musiqiy ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik yondashuvlar

Nafisa Asletdinovna Nasretdinova
Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilarning musiqiy ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik yondashuvlarning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Musiqa va ijodkorlik o'rtasidagi bog'liqlik, o'quvchilarning shaxsiy va emosional rivojlanishiga qanday ta'sir ko'rsatishi, musiqiy faoliyatning motivatsiya, tasavvur va hissiyotlarni shakllantirishdagi roli tushuntiriladi. Psixologik yondashuvlar orqali musiqiy ijodkorlikni rivojlantirishda o'quvchilarning individuallik va o'z-o'zini anglashga oid metodlar tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning musiqiy faoliyatga qiziqishini oshirish, ijodiy erkinlikni ta'minlash va psixologik to'siqlarni bartaraf etishda psixologik usullarni qo'llashning samaradorligi haqida so'z boradi. Maqola musiqiy pedagogika va psixologiya o'rtasidagi integratsiya hamda yangi pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish zaruratini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: musiqiy ijodkorlik, psixologik yondashuv, o'quvchi rivojlanishi, motivatsiya, pedagogik texnologiyalar, individuallik, ijodiy erkinlik, psixologik to'siqlar

Developing students' musical creativity through psychological approaches

Nafisa Asletdinovna Nasretdinova
Bukhara Institute of Psychology and Foreign Languages

Abstract: This article examines the importance of psychological approaches in developing students' musical creativity. It discusses the connection between music and creativity, the impact on students' personal and emotional development, and the role of musical activities in shaping motivation, imagination, and emotions. The article analyzes methods related to individuality and self-awareness in developing musical creativity through psychological approaches. Additionally, it addresses the effectiveness of applying psychological methods to increase students' interest in musical activities, ensure creative freedom, and overcome psychological barriers. The article highlights the integration between musical pedagogy and psychology, as well as the need to develop new pedagogical technologies.

Keywords: musical creativity, psychological approaches, student development, motivation, emotional development, pedagogical technologies, individuality, creative freedom, psychological barriers

Musiqa ta'limi, o'quvchilarning ijodiy va intellektual rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadigan sohaga kiradi. Musiqiy ijodkorlik, nafaqat musiqani tinglash yoki chalish, balki yangi kompozitsiyalar yaratish, o'z hissiyotlarini ifoda etish, fantaziya va tasavvurlarni shakllantirishni o'z ichiga oladi. Bu jarayon o'quvchilarni o'z ichki dunyosini anglashga va o'zlarini ifoda etishga o'rgatadi. O'quvchilarning musiqiy ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik yondashuvlarning o'ni beqiyosdir. Psixologiya va musiqiy ta'limning integratsiyasi, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochishga yordam beradigan muhim vositadir.

Musiqiy Ijodkorlik va Psixologiya

Musiqiy ijodkorlik - bu nafaqat musiqiy asar yaratish, balki shaxsning his-tuyg'ularini, fikrlarini, tajribalarini musiqa orqali ifoda etish jarayonidir. Bu jarayon, psixologik jihatdan, o'quvchining shaxsiy rivojlanishi, his-tuyg'ulardan chiqish, mantiqiy fikrlash va estetik sezgilarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Musiqiy ijodkorlikning rivojlanishi uchun, o'quvchining motivatsiyasi, ichki motivlari va shaxsiy yondashuvi katta ahamiyatga ega.

Psixologik jihatdan, musiqiy ijodkorlik o'quvchining o'z-o'zini anglashini kuchaytiradi. Musiqa orqali o'quvchi o'z ichki dunyosini tashqi dunyo bilan bog'laydi, o'z hissiyotlari va fikrlarini boshqarishni o'rganadi. Musiqiy faoliyat orqali o'quvchilar o'z hissiyotlarini shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va o'z-o'zini anglashda katta imkoniyatlarga ega bo'ladilar.

Psixologik Yondashuvlarning Ahamiyati

Musiqiy ta'limda psixologik yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish uchun juda muhim. Psixologik usullar musiqiy faoliyatni nafaqat texnik jihatdan, balki emosional va intellektual jihatdan ham rivojlantiradi. Psixologiyaning asosiy vazifasi, o'quvchilarga musiqaning o'ziga xos xususiyatlarini va san'atni to'g'ri qabul qilishni o'rgatishdan iborat. Buning uchun psixologik yondashuvlar quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi:

1. Motivatsiya va Ijodiy Salohiyat: O'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirishda psixologik yondashuvlar katta rol o'ynaydi. Motivatsiya, o'quvchilarni yangi narsalarni o'rganishga undaydi. Psixologik yondashuvlar orqali musiqiy faoliyatga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirish, ijodiy jarayonni boshlash va davom ettirishda muhimdir. O'quvchilarni musiqiy faoliyatga undashda, psixologik to'siqlarni bartaraf etish va motivatsiya tizimini ishlab chiqish kerak.

2. O'z-o'zini anglash va Emosional Rivojlanish: Musiqiy ijodkorlik, o'quvchining o'z-o'zini anglashini rivojlantirishda muhim vositadir. Musiqa orqali

o'quvchi o'z his-tuyg'ularini ifoda etadi, bu esa uning shaxsiy rivojlanishiga, o'zini tushunishiga yordam beradi. Musiqaning emosional ta'siri o'quvchilarning ruhiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, ular o'zlarining his-tuyg'ularini boshqarishni o'rganadilar.

3. Ijodiy Erkinlik va Tasavvurlar: Psixologik yondashuvlar o'quvchilarga musiqiy ijodda erkinlikni ta'minlashga yordam beradi. Ijodiy jarayonni rivojlantirishda, o'quvchilarni yangi g'oyalar va tasavvurlarni ishlab chiqishga rag'batlantirish zarur. Musiqiy ijodkorlikning rivojlanishi o'quvchilarga tasavvur qilish, yangi imkoniyatlar yaratish va o'z ijodiy salohiyatlarini to'liq namoyon etish imkoniyatini beradi.

4. Psixologik To'siqlarni Yengish: O'quvchilarning ijodiy rivojlanishida ba'zan psixologik to'siqlar mavjud bo'lishi mumkin. Ular qo'rquv, o'ziga bo'lgan ishonchsizlik, muvaffaqiyatsizlikka qo'rqish kabi holatlarni o'z ichiga oladi. Psixologik yondashuvlar, bu to'siqlarni aniqlash va ularni yengish bo'yicha metodlarni ishlab chiqishga yordam beradi. O'quvchilarni o'zlari bilan ishlashga va ularni muvaffaqiyatga erishish uchun ruhiy jihatdan tayyorlashda psixologik yordam zarur.

Psixologik Yondashuvlarning Musiqa Ta'limidagi Qo'llanilishi

Musiqiy ta'limda psixologik yondashuvlar, o'quvchilarning individual ehtiyojlarini inobatga olgan holda amalga oshirilishi kerak. Har bir o'quvchi o'ziga xosdir, shuning uchun ta'lim jarayonida psixologik metodlar va yondashuvlarni moslashtirish muhimdir. O'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishda individual yondashuvni joriy etish, ularga o'z ijodiy qobiliyatlarini ochish uchun yordam beradi. Bunga misol sifatida:

1. Individuallikni Inobatga Olish: Har bir o'quvchining o'ziga xos musiqiy qobiliyatlari va ehtiyojlarini inobatga olish zarur. O'quvchilarni ularning ijodiy salohiyatiga mos tarzda o'qitish, musiqiy va psixologik metodlarni qo'llash kerak.

2. Emotsional Ta'lim: O'quvchilarni musiqiy ijodga yo'naltirishda, ularga o'z hissiyotlarini musiqa orqali ifoda etishni o'rgatish muhim. Musiqiy ta'lim jarayonida emotsional ta'limni rivojlantirish, o'quvchilarni ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlashda samarali bo'ladi.

Xulosa. Musiqiy ijodkorlikni rivojlantirishda psixologik yondashuvlar o'quvchilarning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Motivatsiya, emosional rivojlanish, ijodiy erkinlik va psixologik to'siqlarni yengish orqali musiqiy faoliyat o'quvchilarni nafaqat musiqiy jihatdan, balki psixologik va shaxsiy rivojlanish nuqtai nazaridan ham boyitadi. Shuning uchun musiqiy ta'limda psixologik yondashuvlar, o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim vosita bo'lib, bu yondashuvlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. К.Б. Холиков. Диезли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари. *Science and Education* 3 (9), 416-421.
2. К.Б. Холиков. Бемолли мажор ва минор тоналлигини аниқлашнинг оптимал усуллари ва креативлиги. *Science and Education* 3 (10), 533-539.
3. К.Б. Холиков. Теоретические основы определения механических свойств музыкальных и шумовых звуков при динамических воздействиях.. *Scientific progress* 2.
4. К.Б. Холиков. Место творческой составляющей личности преподавателя музыки и её роль в обучении детей общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 145-150.
5. KB Kholikov. Harmony to voice exercise their role in the regulation of muscular activity in vocal music. *Scopus, musical education.*, 705-709.
6. KB Kholikov. The content of a music lesson in a comprehensive school. *Web of Science Magazine*, 1052-1059.
7. KB Kholikov. Polyphonic forms of music based on traditional organizational principles. *Web of Science Magazine*, 375-379.
8. KB Kholikov. signs. The main elements of music, their formative action. *Melody. Theme. Web of Science* 2, 720-728.
9. KB Kholikov. The role of theory and application of information systems in the field of theory, harmony and polyphony of music. *musical education - Web of Science*, 1044-1051.
10. К.Б. Холиков. Область применения фугированных форм. Тройные и четверные фуги. Фугетта и Фугато. *Scientific progress*, 2.
11. К.Б. Холиков. Форма музыки, приводящие к структурной, драматургической и семантической многовариантности произведения. *Журнал Scientific progress* 2 (№ 4), 955-960.
12. К.Б. Холиков. Проблематика музыкальной эстетики как фактическая сторона повествования. *Science and Education* 3 (5), 1556-1561.
13. К.Б. Холиков. Проблема бытия традиционной музыки Узбекистана. *Science and Education* 3 (5), 1570-1576.
14. К.Б. Холиков. Отличие музыкальной культуры от музыкального искусства в контексте эстетика. *Science and Education* 3 (5), 1562-1569.
15. К.Б. Холиков. Пение по нотам с сопровождением и без него по классу сольфеджио в высших учебных заведениях. *Science and Education* 3 (5), 1326-1331.
16. К.Б. Холиков. *Musical pedagogy and psychology. Bulletin of science and education.* 99 (21-2), 58-61.

17. К.Б. Холиков. Значение эстетического образования и воспитания в общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (5), 1549-1555.
18. К.Б. Холиков. Эстетическое воспитание молодёжи школьного возраста в сфере музыки. *Science and Education* 3 (5), 1542-1548.
19. К.Б. Холиков. Methods of musical education through education in universities. *musical education - Web of Science* 3 (66), 57-60.
20. К.Б. Холиков. Роль педагогических принципов метода моделирования, синтеза знаний при моделировании музыкальных систем. *Science and Education* 3 (3), 1032-1037.
21. К.Б. Холиков. Музыка как релаксатор в работе мозга и ракурс ресурсов для решения музыкальных задач. *Science and Education*. 3 (3), 1026-1031.
22. К.Б. Холиков. Музыкальное образование и имитационное моделирование процесса обучения музыки. *Science and Education* 3 (3), 1020-1025.
23. К.Б. Холиков. Теоретические особенности формирования музыкальных представлений у детей школьного возраста. *Scientific progress* 2 (4), 96-101.
24. К.Б. Холиков. Необходимые знание в области проектирования обучения музыкальной культуры Узбекистана. *Scientific progress* 2 (6), 952-957.
25. К.Б. Холиков. Некоторые методические трудности, возникающие при написании общего решения диктанта по предмету сольфеджио. *Scientific progress*. 2 (№3), pp. 734-742.
26. К.Б. Холиков. К вопросу вокальной музыке об адресате поэтического дискурса хора. *Scientific progress*. 2 (№ 3), pp. 1087-1093.
27. К.Б. Холиков. Роль электронного учебно-методического комплекса в оптимизации музыкального обучение в общеобразовательной школе. *Scientific progress* 2 (4), 114-118.
28. К.Б. Холиков. Модульная музыкальная образовательная технология как важный фактор развития учебного процесса по теории музыки. *Scientific progress* 2 (4), 370-374.
29. К.Б. Холиков. Вокал, вокалист, вокализ. Ария, ариозо и ариетта. *Science and Education* 3 (2), 1188-1194.
30. К.Б. Холиков. Характерная черта голоса у детей, певческая деятельность. *Science and Education* 3 (2), 1195-1200.